

Lausunto TT Botnia Oyn tulevasta omistusrakenteesta

Omistajaohjausjaosto 02.12.2025 § 102

ÖVPH/6914/00.01.06/2025

Valmistelija Jakobsson-Pada Linda
Lisätietoja: puhelinnumero: 040 649 2883, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 20.2.2024 työryhmän valmistelemaan hankintalainsäädännön muutoksia hallituksen hankintalakiin liittyvien hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Työryhmä on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta.

Hallitusohjelman mukaisesti ehdotuksessa esitetään sidosyksiköiden käytön rajoittamista hankintojen toteuttamisessa asettamalla sidosyksikön omistukselle yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusosuutta koskeva vaatimus (10 prosenttia).

Vaasan kaupunki on TT Botnian omistajana pyytänyt alustavaa kannanottoa, joka koskee omistajien näkemyksiä yhtiön tulevasta omistusrakenteesta, ja että omistajat huomioivat kannanotossa omistajan palveluostojen laajuuden kyseisessä yhtiössä. Hallintojohtaja on antanut 2.11.2025 valmistelun sisällön ja päätösehdotuksen alustavana lausuntona Vaasan kaupungille, mutta omistajaohjausjaosto voi halutessaan tehdä lausuntoon muutoksia tai lisäyksiä.

Tulevissa omistajakeskusteluissa tulee ottaa huomioon omistajaohjauksen periaatteet, jotka aluevaltuusto on hyväksynyt 16.12.2022 § 123. Omistajaohjauksen periaatteiden mukaan omistamisessa ja suhteessa markkinoihin noudatetaan seuraavaa:

- Omistaminen ei ole itsetarkoitus, vaan sillä pitää olla toiminnalliset tai liiketaloudelliset perusteet.
 - Omistaminen on arvioitava nykyhetkeen ja tulevaisuuden toimintaympäristöön perustuen. Arvioidaan, ovatko ne tekijät, joiden seurauksena omistamiselle on aikanaan katsottu olevan tarvetta edelleen voimassa vai voidaanko omistuksesta luopua.
 - Omistamiseen liittyvää harkintaa tehdään yhtiökohtaisissa omistajastrategioissa.
- Hyvinvointialueen kokonaisuuteen otetaan huomioon omistamiseen liittyvissä päätöksissä.
 - Hyvinvointialuetta ja sen omistuksia tarkastellaan kokonaisuutena, jossa yksittäisen yhtiön omistamiseen, omistuksesta luopumiseen tai hyvinvointialueen toiminnon yhtiöittämiseen liittyvät päätökset eivät saa johtaa hyvinvointialueen talouden tai toiminnan kannalta negatiiviseen lopputulokseen.
- Yhtiömuotoista toimintatapaa hyödynnetään, kun toiminta ja tuotettavat palvelut on tarkoituksenmukaista ja taloudellista hoitaa erillisessä osakeyhtiössä.
 - Yhtiömuoto ei ole itsetarkoitus, vaan yksi mahdollisuus toiminnan järjestämiseen
- Lähtökohtaisesti hyvinvointialue ei laajenna yhtiömuotoista toimintaansa toimialoille, joilla on toimivat markkinat.
 - Uusia yhtiöitä voidaan perustaa myös avoimille markkinoille, mikäli se nähdään tarkoituksenmukaiseksi tavaksi hyvinvointialueen toiminnan kehittämiselle tai toiminnasta luopumiselle myöhemmässä vaiheessa. Hyvinvointialue ei kuitenkaan jää markkinoilla toimivaan yhtiöön pysyväksi omistajaksi.

- Hyvinvointialueen tarvitsemia tukipalveluita voidaan järjestää ns. in house - yhtiöiden puitteissa huomioiden hankintalainsäädännön asettamat rajoitukset.
- Yritystoimintaa tulee harjoittaa osana hyvinvointialueen kokonaisuutta siten, että turvataan tasapuoliset kilpailunedellytykset eli kilpailun neutraalisuus julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä.
 - Yritystoiminnan harjoittamisessa ja tavaroiden ja palveluiden hinnoittelussa tulee huomioida hyvinvointialuelain, kilpailulain ja Euroopan unionin kilpailusääntöjen rajoitukset.
- Hyvinvointialueen ja yhtiöiden väliset sopimukset sekä muut oikeustoimet tehdään markkinaehtoisesti.
 - Hyvinvointialueen ja yhtiöiden välisiin sopimuksiin ei sisällytetä tukia, vaan ne tehdään markkinaehtoisesti mm. hinnoittelemalla palvelut niin, ettei niissä ole kiellettyä tukea. Vastaavasti yhtiöiden hyvinvointialueelle maksamat korvaukset yms. määritellään niin, että ne ovat markkinaehtoisia.

TT Botnia on yksi niistä yhtiöistä, jotka omistajaohjausjaosto on luokitellut merkittäviksi yhtiöiksi. Lisäaineiston taulukosta ilmenee, että Pohjanmaan hyvinvointialue omistaa nyt 7,86 % TT Botnian osakkeista ja että hyvinvointialueen yli 6 M€:n ostot vuonna 2024 vastaavat 48,23 % yhtiön liikevaihdosta. Taulukosta ilmenee lisäksi, että Pohjanmaan hyvinvointialue on nykyään TT Botnian suurin asiakas.

TT Botnian omistukselle on kaksi mahdollista skenaariota: joko hyvinvointialue ostaa lisää yhtiön osakkeita vuonna 2026 siten, että varmistetaan yli 10 %:n omistusosuus, tai vaihtoehtoisesti työterveyshuollon palvelut voidaan kilpailuttaa kokonaisuudessaan, koska vastaavia palveluja voidaan ostaa markkinoilta. Koko henkilöstön työterveyshuolto ostetaan yhtiöltä, osittain alihankkijoiden kautta. Hyvinvointialue on tähän mennessä arvioinut, että TT Botnian tuottamat palvelut ovat kustannustehokkaita, ja hyvinvointialueelle on erittäin tärkeää, että palveluja voidaan tarjota tasavertaisesti sekä ruotsiksi että suomeksi. Hyvinvointialue on ilmoittanut aikaisemmin, että osakeomistuksen kasvattamiseen on kiinnostusta, mutta asiasta on vielä tehtävä erillinen päätös. Aluehallitus on taho, joka viime kädessä päättää osakkeiden ostosta ja myynnistä.

Hallintojohtaja Jakobsson-Pada Linda

ehdottaa, että omistajaohjausjaosto antaa Vaasan kaupungille seuraavan lausunnon:

- Omistusosuuden ja asiakassuhteen tulee olla yhteneväisiä, ts. pyrkimyksenä tulisi olla, että yhtiön tulevat omistajat omistavat yhtiön osakkeita suunnilleen samassa suhteessa kuin yhtiöltä ostetaan palveluja (keskimäärin tietyllä ajanjaksolla).
- Omistajilla tulee myös olla yhtiössä todellista päätösvaltaa, joka kuvastaa asiakas- ja omistussuhdetta. Yhtiöiden osalta on hyvä ottaa huomioon nykyinen oikeuskäytäntö (KHO 2250/2025 sekä MAO548/2025 ja 549/2025) pienemmissä omistusosuuksissa ja ostoissa.

Lakimuutosesitystä ei ole vielä käsitelty eduskunnassa, eikä se ole niin ollen tullut voimaan. Sen vuoksi omistajaohjausjaoston näkemyksiä voidaan pitää vain alustavina.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.